

Zdzisław Bieleń

KRYSTYNA STEFANIA JARZĘBOWSKA (1930-2011)

Urodziła się 24 VI 1930 r. w Płoskiem k. Zamościa. Po ukończeniu szkoły podstawowej uczęszczała do II Żeńskiego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Zamościu, które ukończyła w 1950 r. Studia wyższe polonistyczne pierwszego stopnia odbyła na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1950-1953. Na podstawie obowiązującego wtedy nakazu pracy została skierowana do Lublina, do niedawno utworzonej instytucji kulturalnej – Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, działającej zaledwie od trzech lat. Została zatrudniona na stanowisku bibliografa, a po kilku miesiącach – instruktora powszechnych bibliotek publicznych woj. lubelskiego. Już wtedy dały o sobie znać Jej cechy osobowe: inteligencja, niezależność myślenia, zaangażowanie, ambicja zawodowa. Umiała stawiać sobie cele, hierarchizować je

i następnie realizować. Od początku wyróżniała się pracowitością, sumiennością, pomysłami. Uczestniczyła w wielu akcjach czytelniczych głównie na terenie wiejskim województwa. Nie dziwi zatem fakt, że szybko poznano jej zdolności i zalety, powierzając ważne funkcje i coraz wyższe stanowiska. W trakcie długoletniej pracy przeszła wszystkie stopnie zawodowe, od najniższego stanowiska do starszego kustosa (uzyskała w 1985). Szybko też pięła się po stopniach awansu służbowego. Instruktorem była niedługo, bo pod koniec 1955 r. w nowo powstałej Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. H. Łopacińskiego (powstała z połączenia WBP z MBP im. H. Łopacińskiego) powierzono jej kierownictwo Działu Instrukcyjno-Metodycznego. Była jedynym kandydatem. Po przejściu na emeryturę Marii Gawareckiej w 1976 r. naturalnym i jedynym kandydatem na stanowisko wicedyrektora była Stefania. Przy poparciu ówczesnego dyrektora Tadeusza Jeziorskiego, mimo iż była bezpartyjna, została mianowana zastępcą dyrektora ds. merytorycznych. Funkcję tę pełniła do marca 1992 r., po czym przeszła na emeryturę, pracując nadal w charakterze redaktora naczelnego czasopisma „Bibliotekarz Lubelski”. Pracowała do marca 1998 r.

Zasługi Jarzębowskiej dla bibliotekarstwa publicznego na Lubelszczyźnie są niepodważalne. To Jej województwo lubelskie zawdzięcza liczne sukcesy w dziedzinie bibliotekarstwa, które miały znaczenie również w skali krajowej. Przede wszystkim wysoki poziom osiągnęła działalność instrukcyjno-metodyczna, głównie w bibliotece wojewódzkiej, ale liczące się sukcesy miały również biblioteki powiatowe. Doskonale znała realia życia społeczno-kulturalnego województwa, szczególnie dotyczące spraw związanych z upowszechnieniem książki oraz działalnością kulturalno-oświatową. W bibliotekach upatrywała podstawową placówkę infrastruktury kulturalnej małych środowisk wiejskich. Ich działalność widziała w ści-

słej łączności z innymi podmiotami, szczególnie szkołami i organizacjami młodzieżowymi. W tym kontekście należy ocenić działanie Jarzębowskiej ukierunkowane na rozbudowę sieci bibliotecznej województwa, szczególnie na wsi. Przyczyniła się do rozwoju działalności informacyjno-bibliograficznej we wszystkich bibliotekach województwa, inspirując je do tworzenia i rozbudowy warsztatów informacyjnych oraz promocji tej służby. Największe sukcesy osobiste i Biblioteki były związane z wieloma akcjami kulturalno-oświatowymi, które prowadzono na terenie województwa. Ich początkiem był realizowany z wielkim rozmachem konkurs „Wiedza pomaga w życiu” w 1962 r., potem przeprowadzono wiele następnych, samodzielnie, bądź z innymi kontrahentami (często ZMW). W ramach współpracy ze Związkiem Literatów Polskich, Towarzystwem Wiedzy Powszechnej i Ligą Kobiet organizowano spotkania autorskie, prelekcje i konkursy czytelnicze. Dbała o tworzenie nowych bibliotek i punktów bibliecznych. Te ostatnie osiągnęły wtedy szczyt swego rozwoju ilościowego. Była inicjatorką imprez czytelniczych w małych miejscowościach wiejskich, które cieszyły się dużym zainteresowaniem.

Drugim ważnym polem jej aktywności zawodowej była działalność związana z doskonaleniem zawodowym bibliotekarzy i działaczy społecznego ruchu kulturalnego. Prowadzono ją z dużym rozmachem dla różnych grup bibliotekarzy (13-18 seminariów rocznie oraz wiele kursów, praktyk, szkolenia korespondencyjnego itp.). Warto podkreślić, że oprócz spraw i treści ściśle bibliotekarskich były także spotkania poświęcone muzyce, teatrowi, kulturze, literaturze, często – wycieczki do instytucji kulturalnych i wyjazdy szkoleniowe. W latach pięćdziesiątych-siedemdziesiątych była zaangażowana w sprawy szkolenia kadry działaczy kulturalnych społecznego ruchu kulturalnego (m.in. kierownicy punktów bibliecznych, organizatorzy czytelnictwa ZMW).

Z doskonaleniem zawodowym łączyła się Jej roczna działalność w charakterze kierownika Filii Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy w Lublinie. Głównym zadaniem CUKB-u było wówczas prowadzenie 1,5-rocznego Studium Bibliotekarskiego Zaocznego, kształcącego pracujących bibliotekarzy na poziomie policealnym. Centrum kontynuowało działalność dawnego Ośrodka Kształcenia Bibliotekarzy, ale w nowym układzie z placówki o charakterze kursowym i dokształcającym przekształciła się w szkołę. Jarzębowskiej zlecono zorganizowanie nowej placówki (zatrudnienie nauczycieli, rekrutacja słuchaczy, organizacja zajęć). Działały dwie klasy liczące 100 słuchaczy. Odeszła ze stanowiska w związku z objęciem funkcji wicedyrektora WBP.

Pełniąc powyższą funkcję zajmowała się pracami merytorycznymi Biblioteki, koncentrując swoją działalność na programowaniu i planowaniu prac Książnicy, działalności wydawniczej i rozstrzyganiu codziennych spraw *stricte* bibliotekarskich, co było wielce utrudnione w związku z wieloletnim remontem i przenoszeniem zbiorów i usług.

Reasumując, można stwierdzić, że w okresie od połowy lat pięćdziesiątych do końca lat dziewięćdziesiątych Jarzębowska wniosła ogromny wkład w dorobek organizacyjny i merytoryczny Biblioteki, szczególnie w podniesienie na wysoki poziom działalności instrukcyjno-metodycznej, informacyjno-bibliograficznej, a także znacząco przyczyniła się do animacji kulturalnej województwa.

Działalnością zawodową, inteligencją i niezależnością sądów zwróciła na siebie uwagę środowiska bibliotekarskiego kraju. Od 1954 r. uczestniczyła w ogólnopolskim życiu bibliotekarskim kraju. Współpracowała z Ministerstwem Kultury i Sztuki, Biblioteką Narodową (Instytut Książki i Czytelnictwa oraz Instytut Biblio-

graficzny), bibliotekami wojewódzkimi, a także w pracach organizacji zawodowej – SBP. Brała udział w licznych zjazdach, konferencjach i naradach, była konsultantem i recenzentem wielu projektów i ekspertyz, uczestniczyła w pracach badawczych, pisała referaty i recenzje. Głównym polem jej uczestnictwa w ogólnopolskich działaniach bibliotekoznawczych były: doskonalenie zawodowe, służba informacyjna i działalność instrukcyjno-metodyczna. Była rzecznikiem zaszczepienia na gruncie lubelskim dorobku intelektualnego i najlepszych wzorów bibliotekarstwa publicznego kraju.

Z zapałem oddawała się pracy społecznej. W początkach zatrudnienia krótko była związana z ZMP, potem już nigdy nie należała do żadnej partii, organizacji młodzieżowej czy politycznej. Pracowała bardzo ofiarnie w ruchu związkowym, a zwłaszcza zawodowym, pełniąc przez wiele lat najwyższe funkcje wojewódzkie. Była przez jedną kadencję (lata 1957-1960) Przewodniczącą Zarządu Okręgowego Związku Zawodowego Pracowników Kultury oraz członkiem Zarządu Głównego, była członkiem NSZZ „Solidarność”, a w SBP trzykrotnie przewodniczącą Zarządu Okręgu (w latach: 1962-1965, 1968-1972, 1976-1980) i dwukrotnie Delegatem Zarządu Głównego (w latach: 1965-1968, 1972-1976). Z ramienia WBP współpracowała z wieloma kontrahentami kulturalnymi na terenie Lublina. Szczególnie aktywny udział miała w pracach Wojewódzkiej Rady Klubów (1966-1986) i Komisji Kultury Zarządu Wojewódzkiego ZMW/ZSMW (1959-1975).

Na podkreślenie zasługuje działalność naukowa i publicystyczna Stefanii Jarzębowskiej. Przez 42 lata pracowała w redakcji czasopisma „Bibliotekarz Lubelski”, a przez 22 lata była redaktorem naczelnym. Dbała o jego zawartość merytoryczną, stronę edytorską, załatwiała sprawy z cenzurą, starała się o papier, umiała zachęcić do pisania. Sama była też autorką wielu artykułów. Bibliografia Jej prac obejmuje 46 artykułów w czasopismach i pracach zbiorowych oraz dwa druki zwarte, przygotowane wspólnie z innymi osobami. Redagowała 4 wydawnictwa.

Za działalność bibliotekarską i społeczną była wielokrotnie odznaczana i nagradzana. Otrzymała Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1985), Złoty i Srebrny Krzyż Zasługi (1975, 1976), Medal 30-lecia PRL (1974), Odznakę Tysiąclecia (1966), Odznakę „Zasłużony Działacz Kultury” (1966), Odznakę „Za Zasługi dla Lubelszczyzny” (1981), Złotą Odznakę „Zasłużonemu dla Lublina” (1982).

Po przejściu na emeryturę przerwała kontakty zawodowe, choć stale interesowała się sprawami macierzystej Biblioteki.

Stefania Jarzębowska była osobą bardzo życzliwą ludziom, wierną w przyjaźni, choć niełatwo zdobywała sobie przyjaciół. Jeśli kogoś uważała za osobę bliską, to oczekiwała na częste kontakty. Była bardzo wrażliwa na ludzką biedę, nieszczęścia i zawsze gotowa śpieszyć z pomocą potrzebującym. Cechowała ją determinacja i upór, z jakim walczyła w obronie lub sprawie kolegów i podwładnych. Miała jeszcze jedną rzadko spotykaną zaletę, nie mówiła źle o ludziach i starała się każdego racje i sprawę zrozumieć.

Zawsze bardzo interesowała się życiem kraju, jego losami i przyszłością. Nie brała czynnego udziału w życiu politycznym, w poglądach zwolenniczka prawicy. Była gorącą admiratorką Radia Maryja, które hojnie wspomagała.

Stefania pozostanie w naszej pamięci jako znakomita bibliotekarka i przełożona, osoba niezwykle wrażliwa, przyzwoity człowiek, wzór osobowy dla młodego pokolenia. Stefanio, dziękujemy, że byłaś z nami. Niech dobry Bóg wynagrodzi Ci trudy życia, spoczywaj w pokoju wiecznym.